

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

нак, оптичні диски мають менший строк експлуатації та додатково потребують встановлення програмних продуктів типу «CyberLink PowerGo 11», «ImgBurn», «CDBurnerXP», «Nero Free».

Враховуючи вищезазначену інформацію, спірним залишається питання щодо вибору персонального ідентифікатора для доступу до АС класу 1 у вигляді флеш-носіїв чи оптичних дисків.

На цей час, окремими територіальними підрозділами Національної поліції України ініційовано запит на адресу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України щодо надання роз'яснень у частині порядку використання носіїв інформації у вигляді флеш-носії для використання у якості ключів доступу до АС класу 1.

До отримання змістовних та офіційних роз'яснень по цьому спірному питанню, органам Національної поліції України рекомендовано використовувати у якості персональних ідентифікаторів носії інформації у вигляді оптичних дисків.

Литвинов В.В.,

доцент кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

СУБ'ЄКТИ ДІЗНАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) передбачає здійснення досудового розслідування у двох формах: дізнання та досудове слідство. Відповідно до ст. 215 КПК України, досудове розслідування злочинів здійснюється у формі досудового слідства, а кримінальних проступків – у формі дізнання.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 2617-VIII від 22.11.2018, що набере чинності 01.01.2020, передбачено внесення змін до КПК України щодо суб'єктів, які будуть вправі здійснювати дізнання. Так ч. 1 ст. 3 КПК України доповнена п. 4-1 відповідно до якого дізнавач – службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, у випадках, установлених КПК України, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків [4].

З аналізу вищезазначеної норми можливо визначити двох суб'єктів, які вправі здійснювати дізнання, а саме:

1) службова особа підрозділу дізнання визначеного правоохоронного органу;

2) уповноважена особа іншого підрозділу визначеного правоохоронного органу.

Зазначених суб'єктів здійснення дізнання можливо класифікувати з урахуванням безпосереднього завдання, що визначене його службовими обов'язками. Так для службової особи підрозділу дізнання безпосереднім службовим обов'язком є здійснення досудового розслідування у формі дізнання. У свою чергу для уповноваженої особи іншого підрозділу здійснення дізнання не є безпосередньою функцією, оскільки такими особами будуть наприклад, працівники оперативних підрозділів, безпосередньою функцією яких є здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Подібний розподіл повноважень щодо здійснення дізнання вже відомий вітчизняному кримінальному судочинству, а тому варто було б врахувати практику здійснення дізнання за Кримінально-процесуальним кодексом України 1960 р. (далі КПК України 1960 р.). Останній у ст. ст. 103 – 105 виділяв два види дізнання:

1) дізнання у провадженнях, де досудове слідство не є обов'язковим. Таке дізнання проводилося у повному об'ємі, після чого приймалося кінцеве рішення для стадії досудового розслідування;

2) дізнання у провадженнях де досудове слідство є обов'язковим. Це дізнання проводиться у строк 10 днів, що було необхідно для проведення першочергових слідчих дій та оперативно-розшукових заходів для виявлення та розкриття вчиненого злочину [5, с.137].

Досліджуючи поняття дізнання, науковці того часу надавали йому різні визначення. Так, З.Ф. Коврига зазначала, що дізнання – це першопочатковий етап розслідування злочинів, на якому органи міліції проводять оперативно-розшукові та невідкладні слідчі дії з попередження, припинення злочинів, ліквідації причин їх вчинення, з виявлення злочинів та встановлення винуватих осіб, із збирання доказів відповідно до встановлених законом форм, а також діяльність з проведення повного розслідування кримінальних проваджень, що віднесені законом до їх компетенції [1, с.7]. На думку В.О. Іванова, дізнання – це діяльність спеціально уповноважених адміністративних органів держави, що поєднує в собі оперативно-розшукову і слідчу функції та спрямована попередження, припинення та розкриття злочинів, розшук та викриття винуватих осіб [2, с.8].

З аналізу вказаних думок можливо зазначити, що дізнання розуміли: (1) як процесуальну діяльність з розслідування передбаченої законом категорії злочинів у повному об'ємі на стадії досудового розслідування; (2) як процесуальну діяльність визначених у законі державних органів (посадових осіб), які з огляду на специфіку своєї безпосередньої діяльності, проводили першочергові процесуальні дії по фіксуванню вчиненого злочину.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

У 1993 році зазначені види дізнання були замінені одним видом [3]. Дізнання було визначене як процесуальна діяльність, що проводилася лише на початковому етапі досудового розслідування передбаченими в законі суб'єктами. У ч. 1 ст. 103 КПК України 1960 р. зазначалося, що на органи дізнання покладається вжиття необхідних оперативно-розшукових заходів з метою виявлення ознак злочину і осіб, що його вчинили. Дізнання проводилося впродовж 10-ти днів, після чого кримінальне провадження передавалося до слідчого підрозділу, який розпочинав досудове слідство. Зазначеним законом не передбачалося дізнання, що проводилося у повному обсязі з прийняттям кінцевого рішення для стадії досудового розслідування. Проведення дізнання за КПК України 1960 р. після змін внесених у 1993 році, закінчувалося складанням постанови про передачу справи слідчому, яка затверджувалася прокурором.

Втім поєднання процесуальної діяльності під час проведення дізнання та виконання органами дізнання своєї прямої функції викликало багато труднощів. У зв'язку з цим у МВС України було видано ряд наказів², якими передбачався такий суб'єкт здійснення дізнання як штатний дізнавач. До обов'язків штатних дізнавачів було віднесено здійснення виключно процесуальної діяльності, тобто проведення розслідування у формі дізнання. В подальшому практично всі штатні дізнавачі за наказом керівника слідчого управління обласного рівня призначалися виконувачими обов'язки слідчого і фактично здійснювали досудове слідство у повному об'ємі, приймаючи кінцеві процесуальні рішення для стадії досудового розслідування. Таким чином практична діяльність показала ефективність здійснення дізнання у повному обсязі саме штатними дізнавачами. У свою чергу здійснення дізнання у повному обсязі, що проводилося посадовими особами, для яких процесуальна діяльність не є основною, показала себе з негативної сторони.

Проведений короткий аналіз здійснення дізнання показує на потребу перегляду необхідності надання повноважень здійснення дізнання у повному обсязі уповноваженій особі іншого підрозділу визначеного правоохоронного органу. На нашу думку, для зазначених суб'єктів здійснення дізнання було б доречно передбачити лише проведення першочергових процесуальних дій, що необхідні для фіксування кримінального правопорушення. Після проведення першочергових процесуальних дій матеріали дізнання повинні передаватися для провадження до службової особи підрозділу дізнання визначеного правоохоронного органу.

² Наказ МВС України від 21.07.1993 № 433 «Про заходи щодо виконання Закону України від 30 червня 1993 р. «Про внесення в деякі законодавчі акти України змін та доповнень по вдосконаленню попереднього розслідування» і організаційно-практичні заходи по вдосконаленню дізнавальної роботи в органах внутрішніх справ»; наказ МВС України від 29.12.1995 № 880 «Про невідкладні заходи щодо вдосконалення структури і організації діяльності штатних підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України»; Наказ МВС України від 02.09.2008 № 422 «Про вдосконалення діяльності підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України».

1. Дознание в органах милиции. Коврига З.Ф. Под ред.: Чугунова В.Е.. Воронеж: Изд-во Воронеж. Ун-та, 1964. 59 с.
2. Иванов В.А. Дознание в советском уголовном процессе. Л.: ЛГУ, 1966. 37 с.
3. Про внесення в деякі законодавчі акти України змін та доповнень по вдосконаленню попереднього розслідування: Закон України від 30.06.1993 № 3351-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3351-12> (дата звернення: 23.05.2019).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22.11.2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19> (дата звернення: 23.05.2019).
5. Уголовно-процессуальный кодекс Украинской ССР Научно-практический комментарий под редакцией первого заместителя Прокурора Украинской ССР М.Г. Самаева. Рецензент Ф.А. Лопушанский, Киев 1974. 544. с.

Макаренко Є.І.,
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпровського гуманітарного університету,
кандидат юридичних наук, професор

Здор В.М.,
судовий експерт Дніпропетровського НДІСЕ

ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТА ПРАКТИКИ

Судова експертиза забезпечує кваліфіковане та методично обґрунтоване дослідження об'єктів, що мають значення для встановлення важливих обставин кримінального провадження, й, без сумніву, є вкрай поширеною формою використання спеціальних знань у вітчизняному судочинстві. Проте сучасні проблеми, зумовлені недоліками правового регулювання інституту судової експертизи у кримінальному процесі, багато в чому ускладнюють її ефективне використання. Ці проблеми перш за все пов'язані з нещодавніми законодавчими нововведеннями стосовно кримінально-процесуального інституту судової експертизи, [1]. Зазначеним законом, який отримав умовну назву «реформа судової системи», внесені зміни до Закону України від 25 лютого 1994 р. «Про судову експертизу» [2], що стосуються таких концептуальних аспектів як: поняття судової експертизи (ст. 1 Закону), повноваження суб'єктів судово-